

VEGYES HÁZASSÁGOK ERDÉLY VÁROSAIBAN.

Az erdélyi románok közművelődési egyesülete, az „Astra”, a háború utáni megváltozott viszonyokhoz alkalmazkodva, új célokat tűzött maga elé. Míg a magyar uralom alatt az öntudatos irredentizmusnak volt a főtáplálója és szervezője, addig Nagyrománia számára etnikailag teljesen román Erdélyt kíván megvalósítani. Ezért minden eszközzel a kisebbségek elrománosítására törekszik, népszerű propagandával, iskolánkívüli neveléssel, de különösen a román elemnek minden téren való előnybejuttatásával szolgálva e célját. Munkásságát azonban kiterjeszti a románság erdélyi terfoglalásának tudományos kutatására is. Így az Astra foglalkozik rendszeresen az erdélyi városok elrománosításának, egyes vidékek népszaporulati hiányainak (Bánát), a székelyek román eredetének, stb. kérdéseivel. E problémák kapcsán fajbiológiai és genealógiai kutatásokat eszközöl, sőt újabban a vegyesházasságokra is kiterjeszti érdeklődését. Kezdeményezéséből Ramneantu Peter dr. bő anyaggyűjtés alapján e kérdéstről tanulmányt tett közzé,¹⁾ melyben ismerteti 1920—37. évek között Erdély városaiban kötött házasságok nemzetiség szerinti megoszlását. Adatai a magyarság szempontjából legalább olyan fontosak, mint a románoké, tehát közöljük őket és a magunk szempontjából is foglalkozni kívánunk velük.

¹⁾ Problema căsătoriilor mixte în orașele din Transilvania, în perioada dela 1920—37. Buletin Eugenic și Biopolitic 1937. 10—12. sz.

1. Erdély városaiban 1920—1937. VII. 1. között kötött házasságok nemzetiségi viszonyai.

Férj nemzetisége	Feleség nemzetisége						Összesen
	román	magyar	német	zsidó	szerb, orosz, ukrán, rutén	egyéb	
Román	31.421	10.604	2.622	367	262	178	45.454
Magyar	4.677	39.684	2.982	558	176	140	48.217
Német	1.466	4.082	14.624	217	82	88	20.559
Zsidó	170	781	257	15.540	19	23	16.790
Szerb, Orosz, Ukrán, Rutén	228	316	190	33	281	27	1.075
Egyéb	151	327	178	22	15	327	1.020
Összesen	38.113	55.794	20.853	16.737	835	783	133.115

Az 1. táblázat számadatait összehasonlítva, megdöbbentő a vegyesházasságokban szereplő magyar nők magas száma: 16.110. Ugyanazon idő alatt csak 6.692 román nő, 8.533 magyar férfi és 14.033 román férfi kötött vegyesházasságot. A megvizsgált 48 városban 48.217 magyar családalapítás történt (a férj nemzetisége magyar) a 17 és fél év alatt, melyek 82.3%-a (39.684) tiszta házasság; a megnősült magyar férfiak közül román nővel 9.7%, német nővel 6.2%, zsidó nővel 1.2%, szerb, stb. nővel 0.3%, egyéb nemzetiségűvel 0.3% kötött házasságot. A férjhez ment magyar hajadonok közül már csak 71.1% került magyar családba, míg 19.0%-ot román, 7.3%-ot német, 1.4%-ot zsidó, 0.6%-ot szerb, stb., 0.6%-ot egyéb nemzetiségű férj vezetett oltárhoz. Figyelemreméltó az a körülmény is, hogy a román férfiak igen nagy százalékban vettek el magyar nőt feleségül, mert román nővel alig 69.1%, viszont magyar nővel 23.3% s némettel 5.8% lépett házasságra. A tisztaházasságok százalékaránya a zsidóknál a legnagyobb, 92.6% a férfiak, 92.8% a nők részéről.

A vegyesházasságok városenkinti megoszlásáról közölt adatok csak a román férjek és a román feleségek házastársainak nemzetiségi megoszlását hozták nyilvánosságra. Sajnos, ezekből a magyarok által kötött vegyesházasságok viszonyát a tisztaházasságokhoz helységenként, illetőleg vidékenként nem állapíthatjuk meg, de a vegyesházasságok intenzitását az egyes területeken jól áttekinthetjük.

2. A román-magyar vegyesházasságok városonkinti megoszlása Erdélyben 1920—1937. VII. 1.

Város	Összlakosság 1930-ban	Román férj				Román feleség			
		magyar feles.		román feleség		magyar férj		román férj	
		a. sz.	%	a. sz.	%	a. sz.	%	a. sz.	%
		Sepsiszentgyörgy	10.942	165	52.7	136	43.4	51	26.6
Kézdivásárhely	5.147	55	65.5	28	33.3	6	17.6	28	82.4
Csikszereда	5.014	61	53.0	44	38.3	4	8.0	44	88.0
Gyergyószentmiklós	10.948	88	66.7	43	32.6	6	12.0	43	86.0
Székelyudvarhely	8.592	111	63.1	50	28.4	11	17.7	50	80.6
Marosvásárhely	38.116	555	49.5	524	46.7	214	28.1	524	68.8
Szászrégen	9.182	73	31.2	140	59.8	48	24.4	140	71.1
Nagyenyed	9.478	75	16.9	355	80.1	19	5.0	355	93.9
Torda	20.057	161	15.9	835	82.6	70	7.6	835	90.3
Kolozsvár	98.569	1.787	35.6	3.189	63.5	865	21.1	3.189	77.9
Szamosújvár	6.659	95	25.5	242	64.9	57	17.3	242	73.6
Désakna	15.311	190	27.1	509	72.5	107	17.3	509	82.5
Bánffyhunyad	5.450	30	19.7	121	79.6	4	3.2	121	96.0
Zilah	8.154	132	36.3	229	62.9	38	13.9	229	83.6
Szilágysomlyó	7.496	81	19.7	329	79.8	19	5.5	329	94.5
Nagykároly	16.085	198	26.6	427	57.4	141	21.1	427	63.8
Szatmár	49.917	712	39.8	960	53.6	444	30.1	960	65.0
Nagybánya	13.986	312	28.2	786	71.1	259	24.6	786	74.8
Felsőbánya	4.153	118	47.2	129	51.6	74	35.8	129	62.3
Nagyvárad	82.355	1.550	47.4	1.624	49.7	665	28.3	1.624	69.0
Nagyszalonta	15.176	149	59.1	90	35.7	36	27.7	90	69.2
Belényes	4.294	92	28.7	222	69.2	21	8.3	222	87.8
Arad	77.225	1.120	25.4	2.945	66.9	390	11.1	2.945	83.6
Lippa	6.069	9	1.8	469	94.6	4	0.8	469	97.3
Temesvár	91.866	733	20.3	1.980	54.9	198	7.9	1.980	78.7
Lugos	23.674	211	15.2	926	66.9	51	4.7	926	85.6
Karánsebes	8.838	34	4.4	636	81.5	12	1.7	636	91.9
Resica	20.008	38	5.0	504	65.8	32	3.9	504	61.0
Oravica	9.646	31	5.4	476	82.5	8	1.6	476	95.0
Orsova	8.428	46	15.6	174	59.0	8	3.5	174	75.6
Hátszeg	3.401	37	15.4	185	76.8	30	13.7	185	84.5
Vajdahunyad	4.629	51	14.3	268	75.3	33	10.3	268	83.5
Déva	10.593	172	23.5	538	73.4	70	11.1	538	85.7
Szászváros	6.857	46	6.7	616	89.2	28	4.2	616	93.2
Abrudbánya	2.456	32	12.0	227	85.0	15	6.1	227	92.3
Gyulafehérvár	12.457	75	7.8	845	87.9	34	3.8	845	93.3
Szászsebes	9.213	13	1.3	979	97.2	14	1.4	979	97.7
Balázsfalva	4.716	20	5.6	326	91.8	8	2.4	326	96.4
Dicsőszentmárton	6.355	46	20.2	180	79.0	25	12.1	180	87.0
Erzsébetváros	3.827	34	11.6	249	85.3	8	3.1	249	95.2
Medgyes	15.549	81	11.7	598	86.3	38	5.7	598	90.8
Segesvár	13.096	68	7.9	761	88.1	17	2.1	761	95.1
Nagyszeben	48.013	153	6.2	2.063	83.7	66	2.9	2.063	91.6
Fogaras	7.928	79	15.5	387	76.0	35	8.0	387	88.2
Brassó	59.234	367	12.2	2.454	81.3	222	7.7	2.454	85.1
Máramarosziget	27.684	242	23.7	710	69.6	121	13.9	710	81.6
Beszterce	13.251	65	9.7	540	81.0	41	6.9	540	90.3
Naszód	3.527	11	2.8	373	96.1	10	2.6	373	95.9

Szembeötlő, hogy a román férfiak legnagyobb mértékben a székelyföldi városokban választják magyarok közül élettársukat. (A megnősült román férfiak 66.7—49.5%-a magyar leányt vett feleségül.) E körülmény okát abban látjuk, hogy a majdnem teljesen magyar városokban csak betelepülő románokkal kell számolnunk, akik itt nem találnak saját etnikumú társadalmat s így kizárólag magyar társaságra vannak utalva. A Kolozsvár—Szatmár—Arad háromszög területén is nagy a magyar feleség iránti kereslet (25.4—59.1%). Ebben a csoportban azonban már kisebb szerepet játszik az előbbi tényező, mivel e városokban és környékükön nagyobbszámú benszülött román lakosság található; itt a magyarság társadalmi és kulturális fölénye lehet az a vonzóerő, mely a románok benősülését ily nagyarányúra növeli.

A román feleséget választott magyar férfiak számadatait vizsgálva, nehezebb a helyes okot megtalálni. A Székelyföldön 8.0—28.1%, a Kolozsvár—Szatmár—Arad háromszögben 8.3—35.8% között változik azon román nők százalékaránya, kiket magyar férfiak vezettek oltárhoz. Abszolút számok tekintetében különösen a nagyobb városokban szembeötlő a román feleséget választott magyar férfiak magas aránya. Vajjon az ezúton ígérkező könnyebb érvényesülés lehetősége, vagy pedig a csökkent nemzeti öntudat — ami leginkább az ipari munkásság nemzetközi ideológiájával nyerhetne magyarázatot, — okozója e körülménynek, nehéz eldönteni; valószínűleg mindkét tényező jelentőséggel bír. Olyan városokban viszont, ahol a románság alkotja a többséget, a magyar férfiak román nőkkel kötött házasságai kisházaságok. Kétségtelenül indokolja e tényt az, hogy ahol megfelelő számú egzisztenciaképes román fiatalember él, a másodrendű sorba vetett magyarok háttérbe szorulnak.

Még visszatérünk arra az aránytalanságra, ami a házastárs megválasztásánál a magyar férfiak és nők között saját fajtájukhoz való ragaszkodás tekintetében fennáll. A románok a magyar nők e „férfirablás”-nak nevezett magatartását azzal magyarázzák, hogy a magyar nők jobb anyagi viszonyok közé akarnak jutni, ezért választanak nagyszámúban román férjhez; nézetünk szerint azonban az erdélyi városi magyar fiatal férfilakosság nagymértékben kényszerül elhelyezkedési, illetőleg gazdasági okokból elvándorlásra (1920—26 között a Csonkaországba, azóta az Ókirályságba) s így az otthon maradt magyar hajadonok saját fajtabeli jelöltek hiányában vállalják a vegyesházasságok — nem minden tekintetben előnyös — megoldását. Bizonyítják e tényt I. táblázatunk adatai, mely szerint 55.794 magyar leány ment férjhez s csak 48.217 magyar férfi nősült, de ezek közül is 8.533 más nemzetiségű feleséget választott. Egyébként, ha a

férjek foglalkozási viszonyai szerint tagoljuk a vegyesházasságokat, e tételt fokozottan bizonyítva látjuk.

3. A férjek foglalkozása a vegyesházasságokban.

Férj nemzetisége	Férj foglalkozása	Feleség nemzetisége										Összesen
		magyar		román		német		zsidó		egyéb		
		a.sz.	%	a.sz.	%	a.sz.	%	a.sz.	%	a.sz.	%	
magyar	állami tisztviselő	2.937	82.2	309	8.6	241	6.7	45	1.3	42	1.2	3.574
	magán	2.183	80.8	158	5.8	267	9.9	73	2.7	20	0.8	2.701
	kat. tiszt és altiszt	86	74.1	16	13.8	11	9.5	2	1.7	1	0.9	116
	szabad foglalk.	2.000	84.4	141	6.0	130	5.5	82	3.5	16	0.6	2.369
	iparos	21.553	81.5	2.749	10.4	1.737	6.6	255	1.0	162	0.5	26.456
	mezőgazda	4.248	89.8	371	7.8	85	1.8	8	0.2	20	0.4	4.732
	más foglalk.	6.677	80.8	933	11.3	511	6.2	93	1.1	55	0.6	8.269
román	állami tisztviselő	2.135	23.2	6.274	68.1	546	5.9	118	1.3	137	1.5	9.210
	magán	533	27.6	1.162	60.1	182	9.4	40	2.1	15	0.8	1.932
	kat. tiszt és altiszt	546	15.3	2.700	75.8	232	6.5	40	1.1	42	1.3	3.560
	szabad foglalk.	490	22.6	1.494	68.8	133	6.1	40	1.8	14	0.7	2.171
	iparos	4.637	32.2	8.524	59.1	1.045	7.2	86	0.6	127	0.9	14.419
	mezőgazda	506	8.4	6.024	89.9	61	0.9	7	0.1	43	0.7	6.701
	más foglalk.	1.697	22.7	5.243	70.3	423	5.7	36	0.5	62	0.8	7.461

Feltűnő nagyszámban csak román iparosok vettek magyar leányt feleségül, már pedig a román kisiparososztály jelenlegi helyzete éppen nem mondható kedvezőnek. Táblázatunk egyébként rávilágít az erdélyi városi román és magyar lakosság foglalkozási megoszlásának arányaira is. Bár a városi magyar lakosság száma meghaladja a románokét, háromszor annyi román köztisztviselő, harmincszorannyi katonai egyén, másfélszerannyi földbirtokos köthetett házasságot, mint ugyanazon kategóriabeli magyar. Csupán iparososztályunk (munkásság) képvisel lényegesebb számbeli fölényt a románokkal szemben.

A vegyesházasságok következményei tekintetében Ramneantu adatokat még nem közölt, bár azok összegyűjtése folyamatban van. Néhány előzetes megállapítást mégis megkockáztatott. Ezek legfontosabbja, hogy vegyes házasságokban a magyar nők általában megőrzik etnikai jellegüket, legtöbb esetben gyermekeiket magyar szellemben nevelik, sőt férjeiket is igen gyakran magyarérművé teszik. Nem óhajtunk e feltételezésekkel vitába szállni, míg azokat adatokkal nem támasztjuk alá, de az évek óta minden téren jelentkező, minden eszközt igénybevevő elrománosító politika erős kételeyeket támaszt azok helyessége tekintetében. Nem térünk ki ama megállapítás komolyságára sem, hogy a román-szé-

kely vegyesházasságok biológiailag előnyösek, — a vérkép-
leti rokonság miatt (?), — míg ugyanakkor az egyéb ma-
gyarság kedvezőtlen biológiai hatásáról panaszkodik a
szerző. Ellenben más okból vesszük határozottan örömmel
tudomásul a vegyesházasságok csökkentésére irányuló ro-
mán törekvéseket: az erdélyi magyarságot ezen az úton csak
veszteségek érhetik, hisz tapasztalataink szerint akár a ro-
mán férjjel, akár a román feleséggel kötött házasságból szár-
mazó gyermekek legnagyobb része román iskolákban nevel-
kedik; ha tehát a magyar nyelvet otthon meg is tanulná, az
iskolában beléoltott szellem feltétlenül arra vezet, hogy fo-
kozatosan elrománosodjék. Ezt a folyamatot az elhelyezke-
dés körüli etnikai megkülönböztetések csak fokozzák. Csat-
lakozunk tehát a román vegyesházasságellenes mozgalom-
hoz, de élénken tiltakozunk a már megkötött vegyesházas-
ságok erőszakos és teljes elrománosítása ellen, amit fenti
megállapításaik kapcsán a románok megvalósítani óhaj-
tanak.

Csűrös Miklós.